

КУЛІ-ІВАНЧЕНКО К. К.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного права,
кандидат юридичних наук

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРИНЦИП СУБСИДІАРНОСТІ
В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ
В УКРАЇНІ**

Одним з фундаментальних засад конституційного ладу України є визнання і гарантування місцевого самоврядування — права територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Завдяки інтеграції положень Європейської хартії місцевого самоврядування в національне законодавство, дії органів державної влади з визнання і гарантування місцевого самоврядування втілюються у подальшу децентралізацію державної влади з метою використання принципу субсидіарності. Адже, в Україні вже давно ведуться законопроектні роботи щодо внесення змін до Конституції України. Так, однією з новел попередньо схваленого Верховною Радою України Проекту Закону «Про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» є норма, відповідно до якої розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування громад, районів, областей визначається законом на основі принципу субсидіарності [1, 2] (у загальному вигляді цей принцип полягає в делегуванні органами державної влади певних повноважень органам місцевого самоврядування, які вони можуть реалізувати краще).

Принцип субсидіарності, закріплений європейськими стандартами (наприклад, Маастрихтським договором про заснування Європейської Спільноти), є одним із основних принципів діяльності Європейської Спільноти, що полягає у такому: «у сферах, що не належать до її виключної компетенції, Спільнота діє згідно з принципом субсидіарності лише тоді й у такому обсязі, коли держави-члени не можуть належним чином досягти мети запланованого заходу, натомість це краще здійснити на рівні Спільноти з огляду на масштаби чи результати запропонованих заходів» [3].

Більш детально принцип субсидіарності закріплено у Протоколі про застосування принципів субсидіарності та пропорційності, згідно з п. 3 якого «субсидіарність є динамічною концепцією і її належить застосовувати з огляду на цілі, сформульовані в Договорі про заснування Європейської Спільноти. Це дає Спільноті змогу в межах її повноважень розширити свої дії, коли цього вимагають обставини, чи навпаки, обмежити або припинити їх, якщо їх здійснення більше не є виправданим» [4]. Таким чином, Спільнота може передати частину своїх повноважень (тільки ті, що не входять до її виключної компетенції)

державам-членам для досягнення цілей Договору про заснування Європейської Спільноти, а може діяти особисто для досягнення поставлених цілей, якщо держави-члени самостійно не можуть здійснити це у зв'язку з масштабністю та результатами запропонованих заходів.

Принцип субсидиарності набув свого закріплення і в Європейській хартії місцевого самоврядування, згідно з якою: «місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою суспільних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення» [5]. Таким чином, органи місцевого самоврядування мають власну компетенцію у межах виділеної частки суспільних справ і можуть самостійно вирішувати проблеми місцевого значення.

Принцип субсидиарності має безпосереднє відношення до соціального замовлення, адже в Україні він передбачає широке залучення органів місцевого самоврядування до реалізації положень Конституції України, у т.ч. відповідно до статті 1 у частині будівництва соціальної держави. Однією із цілей соціальної держави є поступове роздержавлення соціальної сфери. Важливу роль у цьому відіграє соціальне замовлення, яке передбачає залучення інститутів громадянського суспільства до вирішення соціальних проблем. Соціальне замовлення полягає у тому, що за підсумками проведеного органами місцевого самоврядування конкурсу для інститутів громадянського суспільства з переможцем укладається договір, предметом якого є надання ними послуг чи виконання робіт на користь осіб, які опинилися у складних життєвих умовах. Отже, органи місцевого самоврядування можуть передати деякі повноваження (наприклад, надання соціальних послуг уразливим верствам населення) громадським організаціям шляхом укладення з ними соціального контракту — договору про залучення бюджетних коштів для надання соціальних послуг шляхом соціального замовлення.

Інакше кажучи, субсидиарність передбачає передачу державою певних повноважень щодо вирішення соціальних проблем шляхом соціального замовлення інститутам громадянського суспільства (наприклад, громадським організаціям), що в перспективі може привести до роздержавлення соціальної сфери і зняти певне навантаження з державного (або місцевого) бюджету у зв'язку із залученням громадськими організаціями додаткових коштів.

Підсумовуючи вказане, слід зазначити, що на сучасному етапі розвитку соціального замовлення в Україні важливого значення набуває принцип субсидиарності. Практична реалізація цього принципу в Україні, яка є обов'язковою відповідно до ряду ратифікованих європейських муніципальних стандартів, відбувається у т.ч. через укладення органами місцевого самоврядування договорів на соціальне замовлення, переважно з громадськими організаціями, для надання необхідних послуг уразливим верствам населення.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади) від 15 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://wl.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
2. Про попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади : Постанова Верховної Ради України № 656-VIII від 31 серпня 2015 року // *Голос України*. – 2015. – № 161. – 2 вересня.
3. Договір про заснування Європейської Спільноти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_017/print1393436047750078
4. Протокол про застосування принципів субсидіарності та пропорційності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_641
5. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року // *Офіційний вісник України*. – 2013. – № 39. – Ст. 1418.

ВОЛКОВА Д. Є.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного права,
кандидат юридичних наук

ДОСЛІДЖЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ (ПРАКТИЧНІ ТА НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ)

Дослідження про громадські організації в Україні характеризуються різноманітністю. Більшість з них представлена науковими працями, але не менш цікавими є і публікації практичного характеру, і навчальні видання.

Значна кількість видань з проблематики утворення і функціонування громадських організацій має не науковий, а практичний характер. Їхні автори є експертами громадських організацій, які отримують зарубіжні гранти на розвиток та/або дослідження сучасного стану цього інституту громадянського суспільства в Україні. Найбільша кількість таких досліджень проведена та оприлюднена Українським незалежним центром політичних досліджень (м. Київ). Менш активно друкує в паперовій формі, але часто розміщує у глобальній мережі Інтернет аналітичні звіти та огляди громадська організація «Юрист НДО» (м. Львів). На їхньому веб-сайті багато корисної інформації (www.lawngo.net/).

Публікації Українського незалежного центру політичних досліджень та інших громадських організацій, що в межах отриманих грантів